

Kursoppgaver i selskapsrett – våren 2020

Innhold

Oppgave 1: Valg av organisasjonsform	2
Oppgave 2: Transportdata.....	3
Oppgave 3: Tvist & Triks AS.....	3
Oppgave 4: Ansvarsgjennombrudd, identifikasjon og erstatningsansvar.....	4
4.1) Teori	4
4.2) Teoretikum:.....	5
Oppgave 5: Kapitalbeskyttelse, utdeling og ansvar	7
5.1) Teori	7
5.2) IT-leverandørene AS	7
5.3) Selskap AS.....	8
5.3) RTB BYGG AS	9
5.5) Bulklast AS.....	9
5.6) Nittini.....	10
Deloppgave 1.....	10
Deloppgave 2.....	11
Oppgave 6: Innflytelse og terskelverdier	11
Oppgave 7: Intern krangling og dårlig stemning	12
7.1) Del I	12
7.2) Del II	12
Oppgave 8: Vedtekter og aksjeeieravtaler.....	12
8.1) Teori: Vedtekter og aksjeieravtaler.....	12
8.2) Saltvannsfisk AS.....	13
8.3) Åsveien 1 AS	13
Oppgave 9: Gjeldsansvar i DA	14
Oppgave 10: Gjeldsansvar – overdragelse av selskapsandel	14
Oppgave 11: Regress ANS	16
Oppgave 12: Deltakers død – ANS.....	16
Oppgave 13: Utelukkelse. Oppløsning. ANS.....	17
Oppgave 14: Kragerøposten AS.....	18
Oppgave 15: Røst Dampskipsselskap AS.....	19
Oppgave 16: Representasjon utad	20
Oppgave 16.1) Glade Barn AS	20

Oppgave 16.2) Lillevik Eiendom	22
Oppgave 16.3) Nor-Petrol AS	23
Oppgave 17: Fluorfri AS.....	25

Oppgave 1: Valg av organisasjonsform

Idrettsklubben Heming ønsket å bygge en flerbrukshall og hadde fått tilsagn om «tippemidler» for å delfinansiere utbyggingen. Klubben vurderte flere alternative organisasjonsformer for hallen. Man vurderte også ikke å gjøre noe aktivt for å etablere en annen organisasjons- eller eierform, men la hallen inngå som en del av klubbens eiendeler.

De organisasjonsformer som ble vurdert var å opprette – alternativt – et norsk aksjeselskap, et ansvarlig selskap (eventuelt sammen med naboklubben Njård), et samvirkeforetak, en stiftelse, som skulle stå som eier av hallen, eller om mulig å la tennisgruppen i klubben, Heming tennis, gjøre det.

Klubben la opp til å bruke hallen i Hemings regi og til å leie ut hallen til idrettslig aktivitet til andre. Man tok sikte på å inngå leiekontrakt med en profesjonell restauratør om bruken av en del av hallen til restaurant og planla å sette opp en golfsimulator som klubben selv kjøpte inn for å tjene penger, samt spilleautomater.

Det var lagt opp til at hallen skulle gå med overskudd på grunn av de nevnte aktivitetene. Klubbstyret ønsket å anvende overskuddet til å fremme sportslige aktiviteter i klubben.

Klubbens bankforbindelse hadde uttalt at bare man valgte en organisasjonsform, var det likegyldig hvilken man valgte, ettersom banken uansett ville kreve en kausjon fra klubben og pant i hallen for å gi lån.

Klubbens styreformann anbefalte at klubben selv sto som eier, fordi hallen måtte forventes å bringe masse penger inn i klubbkassen.

Lederen for tennisgruppen mente at tennisgruppen burde stå som eier, ettersom den hadde nedlagt mange dugnadstimer i grunnarbeidet på tomten og at en mulig «upside» økonomisk burde tilfalle tennisgruppen. Mesteparten av virksomheten i hallens idrettslige regi var også ment å være tennis.

Klubbens revisor anbefalte aksjeselskapsformen og uttalte at dette er den beste selskapsformen.

Klubbens regnskapsfører mente at hallen burde organiseres som et samvirkeforetak med Heming, Njård og eventuelle andre klubber som medlemmer. Hun viste til at samvirke er en trygg organisasjonsform som gir en rettfærdig fordeling av et eventuelt overskudd.

En ekstern rådgiver, advokat Ole Vold, anbefalte stiftelsesformen. Han påpekte at en stiftelse er et eget rettssubjekt som har egen økonomi og at gjeld som måtte bli pådratt vedrørende hallen i tilfelle ikke ville kunne belastes klubben. Han fremholdt videre at en stiftelse i

motsetning til en (idretts)forening kan foreta utdelinger til hva som helst, bare det ligger innenfor formålet.

Vaktmesteren i klubben foreslo at klubben kunne etablere et engelsk aksjeselskap eller et europeisk selskap.

Oppgaven: Heming idrettsklubb tar kontakt med deg som juridisk rådgiver for å velge riktig organisasjonsform. Klubben ønsker at du sier noe om de viktigste fordelene og ulempene ved hver av de foreslåtte måtene å organisere klubbens eierskap til hallen på. I den grad visse betingelser må være oppfylt for å velge en bestemt måte å organisere eierskapet på, må du si noe om dette også.

Oppgave 2: Transportdata

Sammenslutningen «Transportdata» har til «formål å utvikle og selge datatjenester til transportfirmaer og i den forbindelse å bidra til optimal økonomisk avkastning på eiernes investeringer i selskapet». Sammenslutningen eies av 7 transportfirmaer. Den er ikke registrert i Foretaksregistret. Ifølge vedtektene har deltakerne innbetalt NOK 1 mill hver.

Styret i Transportdata søker banken om lån. Banken er usikker på sammenslutningens rettslige karakter; både med hensyn til organisasjonsform og eiernes ansvarsforhold.

Transportdata ber deg avgi en uttalelse om spørsmålet. Legg til grunn følgende alternative forutsetninger:

- 1) De 7 transportfirmaene har ikke avtalt noe med hensyn til deres ansvar for Transportdatas forpliktelser.
- 2) Det fremgår av vedtektene at ingen av de 7 transportfirmaene har ansvar for Transportdatas forpliktelser og
 - a. Transportdata skal selge tjenestene til de 7 medlemmene
 - b. Transportdata skal selge tjenestene til utenforstående
- 3) Det fremgår av vedtektene at hver av transportfirmaene er ansvarlige for 1/7-del av Transportdatas samlede forpliktelser.
- 4) Det fremgår av vedtektene at hver av transportfirmaene er ansvarlige for 10 % av Transportdatas samlede forpliktelser.

Oppgave 3: Tvist & Triks AS

Peder Ås, Lars Holm og Marte Kirkerud var privatpraktiserende advokater i Lillevik, gjennom hvert sitt enkeltpersonsforetak. En dag ble de enige om å slå seg sammen og etter forslag fra Peder ble de enige om å opprette et aksjeselskap.

De tre advokatene møttes på kontoret til Peder for å gjennomføre opprettelsen av det nye aksjeselskapet deres. Peder logget inn på altinn.no og begynte å fylle ut de nødvendige

skjemaene. Lars og Marte kom med innspill underveis. Selskapet skulle hete "Tvist og Triks AS" og ha en aksjekapital på 300 000 kr. Aksjekapitalen skulle gjøres opp ved at alle advokatene skjøt inn virksomheten i sine respektive enkeltpersonsforetak som ifølge revisorbekreftelse var verdt 100 000 kr hver. Alle tre ble ført opp som styremedlemmer med Peder som styreleder. Da alle skjemaene på alltinn.no var fylt ut korrekt, signerte advokatene elektronisk med Bank Id.

Som forberedelse til oppstarten av Tvist og Triks AS, fikk Peder i oppdrag å kjøpe inn møbler til advokatfirmaet. Peder dro derfor til kjøpmannen Hans Tastad og fikk levert møbler til 50 000 kr på kreditt. Kjøpesummen skulle betales i avdrag om noen måneder. Som kjøper i avtalen med Hans Tastad stod "Tvist og Triks AS (under stiftelse)".

Før aksjeinnskuddet var gjort opp, fikk Peder høre fra en gammel venn at Marte og Lars hadde et dårlig rykte som følge av tvister med sine klienter, . I tillegg fikk Peder vite at Marte og Lars hadde en avtale om å stemme Peder ut av styret på første generalforsamling. På denne bakgrunn nektet Peder å gjøre opp aksjeinnskuddet og erklærte seg ubundet av aksjetegningen. Marte og Lars benektet verken at de var saksøkt av klienter eller samarbeidsavtalen, men mente at det var for sent for Peder å erklære seg ubundet på grunn av slike forhold nå.

Som følge av at Peder ikke betalte aksjeinnskuddet, ble Tvist og Triks AS ikke registrert i foretaksregisteret innen tre måneder etter opprettelsesmøtet på Peders kontor. Hans Tastad anførte at både Peder, Marte, Lars og Tvist og Triks AS var solidarisk ansvarlige for betaling av kjøpesummen for møblene. Peder mente at han ikke kunne være personlig ansvarlig når han ikke var part i avtalen. Tvist og Triks AS kunne heller ikke være ansvarlig fordi selskapet aldri ble registrert. Marte og Lars erkjente at de sammen med Peder var med på beslutningen om å kjøpe inn møblene, men viste til at det var Peder som hadde inngått avtalen.

1. *Drøft og avgjør hvorvidt Peder har rett til å trekke seg fra selskapetableringen.*
2. *Hvem kan holdes ansvarlig for betaling av kjøpesummen for møblene til Hans Tastad?*

Oppgave 4: Ansvarsgjennombrudd, identifikasjon og erstatningsansvar

4.1) Teori

- 1) Hva er begrunnelsen for ansvarsbegrensningen i aksjeloven § 1-2?
- 2) Gi en kort definisjon av hva vi mener når vi snakker om identifikasjon og ansvarsgjennombrudd i aksjeselskapsretten. Herunder:
 - Hva betyr det at aksjeeier og selskap «identifiseres»?
 - Hva betyr «ansvarsgjennombrudd»?
- 3) Hva er forskjeller og likheter mellom reglene om identifikasjon basert på lov eller avtale og ansvarsgjennombrudd? Svar helt kort på følgende spørsmål:
 - Hva er *rettsgrunnlaget* for slik identifikasjon og ansvarsgjennombrudd?
 - Hva er *kriterier* for identifikasjon og ansvarsgjennombrudd?

- Hva er *virkningene* av identifikasjon og ansvarsgjennombrudd?
- 4) På hvilke måter kan spørsmålene om ansvarsgjennombrudd og identifikasjon har forbindelseslinjer til spørsmålet om erstatningsansvar for aksjeeier og selskapets ledelse etter asl. § 17-1?
- Bruk disse dommene som eksempler: Rt. 1996 s. 672 (Kongeparken), Rt. 2010. s. 306 (Hempel) og HR-2016-1440-A (Håheller). Handler disse dommene om ansvarsgjennombrudd, identifikasjon eller erstatningsansvar?

4.2) Teoretikum:

Peder Ås var eneste aksjeeier, styremedlem og ansatt i Advokatfirma AS. Advokatfirma AS var registrert og drev virksomhet i Lillevik kommune.

- 1) Advokatfirma AS hadde et stort lån i Lillevik bank. Etter hvert som det gikk dårligere med advokatfirmaets økonomi, ble banken bekymret for om lånet overhodet ville bli nedbetalt. Banken krevde derfor avdragsbetaling direkte av Peder Ås. Hvis ikke Peder betalte avdragene, truet banken med å kreve tvangsrealisasjon av Peders private eiendom som banken hadde fått pant i ved stiftelsen av lånet. Peder mente at han ikke var personlig forpliktet til å betale banken noe som helst. Dessuten kunne ikke banken gjøre bruk av panteretten i hans private eiendom til å inndrive gjeld som aksjeselskapet hans hadde, da dette ville være en omgåelse av prinsippet i asl. § 1-2.
 - Kan banken kreve at Peder betaler avdrag på lånet?
 - Kan banken benytte panteretten i Peders private eiendom til inndrivelse av gjelden?
- 2) Peder Ås leide kontorlokaler i eget navn. Etter en stund overdro han leieavtalen vedrørende lokalene til Advokatfirma AS. Utleieren mente at overdragelsen var i strid med et overdragelsesforbud i leieavtalen. Peder anførte at han i realiteten overdro leieavtalen til seg selv, og at dette må falle utenfor forbudet.
 - Foreligger det et mislighold av overdragelsesforbudet?
- 3) Advokatfirma AS leide forretningslokaler. En dag overdro Peder Ås alle aksjene i Advokatfirma AS til Lars Holm. Utleieren mente at overdragelsen av aksjene var i strid med et forbud mot «overdragelse» i leieavtalen. Peder og Lars anførte at det ikke har skjedd noen overdragelse av leieretten.
 - Er salget av aksjene i Advokatfirma AS til Lars Holm i strid med overdragelsesforbudet?
- 4) Peder Ås og Lars Holm har en avtale om at Peder ikke kan drive konkurrerende virksomhet med Lars.
 - Innebærer det et avtalebrudd om Advokatfirma AS begynner å drive konkurrerende virksomhet med Lars?

- 5) Advokatfirma AS eide et lite kontorbygg i Lillevik sentrum. En dag ble Lars Holm alvorlig skadet da en gesims falt ned på hodet hans fra taket til advokatfirmaets kontorbygg. Det var på det rene at Advokatfirma AS var erstatningsansvarlig på grunn av reglene om ulovfestet objektivt ansvar, men ikke culpa eller arbeidsgiveransvar. Fordi Advokatfirma AS hadde dårlig økonomi, rettet Lars kravet mot Peder i stedet for.
- 6) I vedtektene til Storevik AS stod det at «ingen kan stemme for mer enn 10 % av aksjekapitalen». Advokatfirma AS eide 30 % av aksjene i Storevik AS. For å kunne stemme for alle aksjene i Storevik AS, solgte Advokatfirma AS 10 % av aksjene til et nyopprettet datterselskap, Datteradvokatfirma AS. I tillegg solgte Advokatfirma AS ytterligere 10 % av aksjene til Peder Ås.
- Hvor stor del av aksjekapitalen kan Advokatfirma AS, Datteradvokatfirma AS og Peder Ås totalt sett stemme for på generalforsamlingen i Storevik AS?
- 7) De siste 10 årene hadde Peder hatt solide inntekter: I gjennomsnitt hadde han hatt 500 000 kr i årslønn og tatt ut 500 000 kr i årlig utbytte. En dag ble Peder 50 % ervervsmessig ufør etter å ha blitt påkjørt av en bil. Bileierens forsikringsselskap erkjente erstatningsansvar for Peders tap av fremtidige lønnsinntekter, men ikke for utbyttetapet. Peder mente at forsikringsselskapet måtte dekke hans fremtidige utbyttetap også. I tillegg fremmet også Peder krav om erstatning på vegne av Advokatfirma AS.
- Må forsikringsselskapet erstatte Peders fremtidige utbyttetap?
 - Kan Advokatfirma AS kreve erstatning av forsikringsselskapet?
- 8) Advokatfirma AS eide 51 % av aksjene i Datterselskap AS. Datterselskap AS eide en eiendom hvor det viste seg at grunnen kunne være sterkt forurenset. Med hjemmel i forurl. § 51, ble Advokatfirma AS pålagt av kommunen å bekoste undersøkelser for å klarlegge årsaken til eller virkningene av inntrådt forurensning. Det var på det rene at Datterselskap AS ikke hadde økonomi til å bekoste undersøkelsene selv. Advokatfirma AS nektet å etterkomme kommunens pålegg.
- Er Advokatfirma AS forpliktet til å bekoste undersøkelsene av grunnen?
- 9) Advokatfirma AS hadde en samarbeidsavtale med en annen advokat i Lillevik, Lars Holm. Avtalen gikk ut på at Advokatfirma AS og Lars skulle henvise klienter til hverandre dersom saken falt innenfor den andres ekspertise. I all hemmelighet hadde Peder personlig inngått en tilsvarende avtale med advokat Marte Kirkerud. Avtalen med Marte hadde Peder etterlevd på bekostning av avtalen med Lars. Lars krevde erstatning av Peder personlig.
- 10) Et underliggende hovedproblem for Advokatfirma AS var at Peder Ås var en håpløs advokat. Etter drøssevis av elendige råd til flere forskjellige klienter hadde han etter hvert bygget seg opp en ikke ubetydelig gjeld i form av erstatningskrav og krav om tilbakebetaling av salær. Fordi Advokatfirma AS hadde dårlig økonomi, fremmet flere av klientene krav mot Peder personlig.

Retorisk spørsmål: Ville deloppgavene i oppgave 4 blitt løst annerledes hvis selskapet var et ANS i stedet for AS? I så fall: Hvordan?

Oppgave 5: Kapitalbeskyttelse, utdeling og ansvar

5.1) Teori

- 1) Det vanligste formålet med å eie aksjer i et aksjeselskap er å tjene penger. Gi en oversikt over hvordan man kan tjene penger på å eie aksjer.
- 2) Gi en oversikt over de viktigste prosessuelle reglene om og materielle begrensningene i et aksjeselskaps rett til å dele ut utbytte?
- 3) Asl. § 3-4 bestemmer at selskapet skal ha en forsvarlig egenkapital og likviditet. Hva menes med «egenkapital» og «likviditet» i asl. § 3-4?
- 4) Hva er forskjellen mellom «reell» og «regnskapsført» egenkapital? Herunder:
 - Hvilket begrep om «egenkapital» må legges til grunn ved tolkningen av asl. § 3-4?
 - Betyr «egenkapital» i § 3-4 og «netto eiendeler» i § 8-1 det samme?
- 5) Hva betyr det at selskapets egenkapital og likviditet skal være «forsvarlig»? Herunder:
 - I hvilken grad kan man på bakgrunn av selskapets regnskapsførte balanse vurdere om selskapet har en «forsvarlig egenkapital»?
- 6) Er det tilstrekkelig at selskapets egenkapital er forsvarlig bare på tidspunktet for når generalforsamlingen skal vedta årsregnskapet?
- 7) Hvem har ansvar for at selskapets egenkapital er ”forsvarlig”?
- 8) Hva er eller kan bli de rettslige konsekvensene av at selskapet ikke har forsvarlig egenkapital?
- 9) I hvilken utstrekning kan domstolene i en fremtidig sak (om for eksempel erstatningsansvar) overprøve selskapets vurdering av om selskapet hadde en forsvarlig egenkapital?

5.2) IT-leverandørene AS

IT-leverandørene AS hadde pr 31. desember 2015 følgende balanse:

Datamaskiner	800 000	Aksjekapital	100 000
Bankinnskudd	100 000	Annen egenkapital	300 000

Kundefordringer	700 000	Gjeld	5.300 000
Immaterielle rettigheter	4.100 000		
	5.700 000		5.700 000

Oppfyller selskapets aksjelovens krav til selskapets finansielle stilling? Har selskapets styre noen plikter som følge av den økonomiske situasjonen?

5.3) Selskap AS

Ifølge årsregnskapet for 2017 hadde Selskap AS langsiktig gjeld på 1 250 000 kr, en eiendom verdsatt til 2 000 000 kr, datamaskiner til 50 000 kr, kortsiktig gjeld på 250 000 kr, bankinnskudd verdsatt til 100 000 kr og kundefordringer til 100 000 kr. Aksjekapitalen var på 30 000 kr.

Oppgave (1): Bruk opplysningen i faktum til å sette opp balanseregnskapet til Selskap AS for 2017. (Hint: Ta en titt på regnskapsloven § 6-2)

Oppgave (2): Svar på følgende spørsmål:

- *Hva er selskapets regnskapsførte egenkapital?*
- *Hva er selskapets reelle egenkapital?*
- *Oppfyller selskapet aksjelovens krav til selskapets finansielle stilling?*
- *Har selskapets styre noen plikter som følge av den økonomiske situasjonen i selskapet?*
- *Hvor stort beløp kan selskapet maksimalt dele ut i utbytte i 2018?*
- *Hvis selskapet ønsker å dele ut maksimalt utbytte: Hvordan kan selskapet få besørget utbetalingen?*

#Plottwist (1): På generalforsamlingen i 2018 ble det vedtatt å heve aksjekapitalen til 500 000 kr ved fondsemisjon.

- *Forklar hvilke endringer dette medfører i balanseregnskapet.*
- *Hva kan selskapet maksimalt dele ut i utbytte etter kapitalforhøyelsen er registrert?*

#Plottwist (2): Legg til grunn at eiendommens regnskapsførte verdi ikke er på 2 mill. kr, men 1 mill. kr.

- *Forklar hvilke endringer dette medfører i balanseregnskapet.*
- *Hva kan selskapet maksimalt dele ut i utbytte nå?*

#Plottwist (3): På generalforsamlingen i 2018 var det dårlig stemning i Selskap AS. Etter det ble bygget motorvei ved siden av selskapets eiendom, hadde eiendommens markedsverdi sunket til 500 000 kr. Videre var det usikkert om kundefordringene ville bli betalt. Det var

også på det rene at alle datamaskinene måtte skiftes ut i løpet av året. Endelig kunne daglig leder opplyse om at den kortsiktige gjelden ville forfalle i sin helhet om 2 måneder.

- Forklar hvilke endringer i balanseregnskapet disse opplysningene medfører.
- Har selskapet noen plikter som følge av den finansielle situasjonen?
- Hvor mye kan styret maksimalt foreslå i utbytte?

5.4) RTB BYGG AS

RTB BYGG AS (org.nr. 998 258 375) var et ekte aksjeselskap som blant annet drev med vedlikehold og oppussing av bygninger i Bærum kommune. Selskapet ble stiftet i 2012 og gikk konkurs 19.12.2019. Søk opp selskapet i Brønnøysundsregisteret (brreg.no) og proff.no.

- 1) Basert på informasjonen du finner i selskapets årsregnskaper: Hvor mye kunne selskapet maksimalt dele ut i utbytte i 2015?

#Plottwist: Konkursboet til RTB BYGG AS vurderte å ta ut erstatningssøksmål mot ledelsen i selskapet for at det ikke ble meldt oppbud tidligere. I denne forbindelse tar bostyreren kontakt med deg tar kontakt med deg for å finne ut mer hva som skal til for at et slikt søksmål kan vinne frem. Du blir bedt om å svare på følgende spørsmål:

- 2) Har konkursboet i det hele tatt adgang til å fremme krav om erstatning etter asl. § 17-1?
- 3) Hvem i selskapet er det som boet eventuelt kan ta ut erstatningssøksmål mot?
- 4) Hva skal til for at et slikt søksmål kan føre frem? Forsøk å resonnerer deg ned til en problemstilling som du formulerer så presist som mulig.

#Plottwist: Legg til grunn at RTB BYGG AS hadde Leverandør AS som sin faste leverandør av byggematerialer i 2015-2019. Leverandør AS leverte hver måned materialer til RTB Bygg til en verdi av 100 000 kr. Materialene ble alltid levert med 6 måneders betalingsutsettelse.

Da RTB BYGG AS gikk konkurs, hadde Leverandør AS 600 000 kr utestående i krav mot RTB Bygg. Kravet knyttet seg til ubetalte leveranser fra det siste halvåret. Leverandør AS vurderte å ta ut erstatningssøksmål mot daglig leder i RTB BYGG AS for manglende varsling om selskapets betalingsproblemer.

- 5) Har Leverandør AS i det hele tatt adgang til å fremme erstatningskrav mot daglig leder i RTB BYGG AS etter asl. § 17-1?
- 6) Hva skal til for at et slikt erstatningssøksmål kan føre frem?

5.5) Bulklast AS

Aksjeselskapet «Bulklast» hadde pr. 31. desember 2012 følgende balanse:

Skip	12.000 000	Aksjekapital	10.000 000
Bankinnskudd	200 000	Annen egenkapital	- 5.600 000
Kundefordringer	500 000	Gjeld	8.300 000

	12.700 000		12.700 000
--	------------	--	------------

Det var nedgangstider i shipping og spesielt i den farten «Bulklast» befattet seg med. Selskapets skip hadde ikke noen langsiktig fraktavtale. Usikkerheten i bransjen hadde også fått konsekvenser for lasteleverandørene og det var usikkert om kundefordringene ville bli betalt.

Til tross for nedgangstider i bransjen og generell reduksjon av skipsverdier, hadde «Bulklasts» eneste skip etter betydelige oppussingsarbeider fått en øket verdi og en takst fastsatte verdien til 12.800.000.

- 1) Oppfyller selskapets aksjelovens krav til selskapets finansielle stilling?
- 2) Har selskapets styre noen plikter som følge av den økonomiske situasjonen?
- 3) Hvor mye kan Bulklast AS maksimalt dele ut i utbytte til aksjeeierne?
- 4) Forutsatt at Bulklast AS kan og ønsker å dele ut utbytte: Hvordan kan selskapet få besørget utbytteutdelingen?

5.6) Nittini

Deloppgave 1

Nittini AS har følgende regnskapsmessige balanse pr. 31. desember 2015:

Goodwill	40 000		Aksjekapital	100 000
Eiendom	400 000		Overkursfond	40 000
Aksjer	100 000		Annen egenkapital	370 000
Maskiner	120 000		Utsatt skatt	20 000
			Langsiktig gjeld	70 000
			Betalbar skatt	60 000
	660 000			660 000

- 1) Drøft og ta standpunkt til hvor mye Nittini AS maksimalt kan dele ut i utbytte etter reglene i aksjeloven.
- 2) Hvis Nittini AS skal ta ut maksimalt utbytte: hvordan skal selskapet få besørget utbetalingen?

Deloppgave 2

Nittini AS har følgende regnskapsmessige balanse pr. 31. desember 2015:

Utsatt skattefordel	20 000		Aksjekapital	30 000
Eiendom	10 000 000		Annen egenkapital	2 000 000
Bank	35 000		Leverandørgjeld	525 000
			Langsiktig gjeld	7 000 000
			Betalbar skatt	500 000
	10 055 000			10 055 000

- 1) Drøft og ta standpunkt til hvor mye Nittini AS maksimalt kan dele ut i utbytte etter reglene i aksjeloven.
- 2) Hvis Nittini AS skal ta ut maksimalt utbytte: hvordan skal selskapet få besørget utbetalingen?

Oppgave 6: Innflytelse og terskelverdier

Som advokat blir du rådspurt av en investor som har økonomiske muligheter til å kjøpe opp 100 % av aksjene i et aksjeselskap. Investoren spør om hvilke rettigheter han sikrer seg ved eventuelt å kjøpe 100 % eller eventuelt mindre, helt ned til en aksje. Investoren vil ha et enkelt notat som gir ham så å si fullstendig oversikt.

Etter å ha lest igjennom aksjeloven skjønner du at du må konsentrere deg om følgende terskelverdier med hensyn til hvor stor del av aksjekapitalen som investoren kan kjøpe opp: 100 %, 90 %, 2/3, 50 %, 1/3, 10 % og 1 aksje.

Redegjør for hvilke rettigheter som erverves ved de nevnte terskelverdier.

Oppgave 7: Intern krangling og dårlig stemning

7.1) Del I

Fire søsken, Peder, Lars, Marte og Kari Ås eier sammen en bedrift (aksjeselskap) som produserer og selger skilt. Peder eier 7 % av aksjene, Lars 9 %, Marte 33,9 % og Kari 50,1 %. I selskapet har det oppstått flere interne konflikter.

Peder mener at Kari tapper selskapet ulovlig ved å ansette sine sønner i stillinger på altfor høyt lønnsnivå, gi gaver av selskapets midler til de hun ønsker personlig innyndelse hos og ved å gi lån til seg selv under markedsrente.

Lars, som ikke ønsker en større konflikt med Kari enn det som er nødvendig for å ivareta egne interesser, er ikke enig i dette, men mener at selskapet utbetaler for lavt utbytte, noe Peder er enig i.

Marte er uenig i begge disse forholdene, men motsetter seg Kari's forslag om å vedta en rettet emisjon mot Kari's sønn, Bjarne.

Gi råd om hvilke rettigheter de det gjelder, har alene eller i fellesskap.

7.2) Del II

Peder er lei av hele situasjonen og ønsker å se på muligheten for å komme seg ut av selskapet. Først hadde han prøvd å selge aksjeposten sin, men pristilbudene fra markedet synes Peder var for lave. Etter et møte med sin faste advokatforbindelse, Hans Tastad, vurderer Peder nå å ta ut søksmål mot selskapet for Lillevik tingrett. Prinsipalt ønsker Peder oppløsning av selskapet. Subsidiært vil han ha sine aksjer innløst for en så høy sum som mulig.

Du jobber som advokatfullmektig i firmaet til Hans Tastad. Hans ber deg undersøke hva som rettslig sett skal til for at Peder skal få medhold i sitt prinsipale og subsidiære krav. For det tilfellet at Peder hadde rett til innløsning av aksjene, var Hans forberedt på at de andre aksjeeierne ville anføre at Peder uansett ikke hadde rett til å få utbetalt mer enn aksjenes omsetningsverdi. Hans ber deg derfor også å undersøke om Peder kan ha rett til en høyere innløsningssum enn dette. Det var på det rene at markedsverdien av Peders aksjepost var på 100 000 kr, mens selskapet som sådan var verdt 10 000 000 kr. Legg også til grunn at selskapet hadde 1 000 000 kr i regnskapsført egenkapital.

Skriv et notat hvor du drøfter og tar stilling til spørsmålene. Legg hovedfokuset på de rettslige sidene av spørsmålene. De konkrete vurderingene (subsumsjonene) kan gjøres mer omtrentlig.

Retorisk spørsmål: Ville deloppgavene i oppgave 6 blitt løst annerledes hvis selskapet var et ANS i stedet for AS? I så fall: Hvordan?

Oppgave 8: Vedtekter og aksjeeieravtaler

8.1) Teori: Vedtekter og aksjeeieravtaler

- 1) Forklar hva vedtekter og aksjeeieravtaler er.

- Herunder: Hvem er bestemmelsene i aksjeeieravtaler og vedtekter bindende for?
- 2) Sammenlign reglene om *stiftelse og endring* av aksjeeieravtaler og vedtekter
- 3) Forklar hva som menes med *avtale- og vedtektsfrihet*. Herunder:
 - I hvilken grad kan aksjeloven fravikes i en aksjeeieravtale eller vedtektsbestemmelse?
 - Hva skal til for at en bestemmelse i en aksjeeieravtale og vedtektene er ugyldig på grunn av sitt innhold?
- 4) Sammenlign prinsippene for *tolkning* av aksjeeieravtaler og vedtekter
- 5) Sammenlign reglene om *brudd på bestemmelser i aksjeeieravtaler og vedtekter*, og mulige *virksomheter* av dette

8.2) Saltvannsfisk AS

Aksjonærene i Saltvannsfisk AS er enige om følgende:

- Peder Ås skal være selskapets styreleder
- Lars Holm skal være daglig leder
- Selskapets produksjonsanlegg skal ligge i Rakkestad
- Aksjonær Tobias Ås skal ikke ha noen funksjon i selskapet
- Aksjonær Tobias Ås skal utbetales NOK 5 mill årlig

Spørsmål 1: Er bestemmelsene gyldige hvis de inntas i henholdsvis vedtekt eller aksjonæravtale?

Spørsmål 2: I den grad bestemmelsene er gyldige, hvilke konsekvenser får det om de brytes?

8.3) Åsveien 1 AS

Åsveien 1 AS hadde etter vedtektene til formål å «eie og drive faste eiendommer». Men selskapet hadde siden stiftelsen i 1950 bare eid en bygård, Åsveien 1, som var utleid til forretningsformål; dels til selskapets aksjeeiere, dels til andre.

I vedtektenes § 6 stod det følgende:

- «(1) *Kjøp og salg av fast eiendom besluttet av generalforsamlingen med 3/4 av de avgitte stemmer*
- (2) *Åsveien 1 kan ikke selges*
- (3) *Bestemmelsene i denne paragraf kan ikke endres eller oppheves*”

Våren 1999 fikk styret i Åsveien 1 et tilbud fra et annet aksjeselskap om kjøp av Åsveien 1 til en fordelaktig pris. Da styret i Åsveien 1 drøftet saken, uttalte et styremedlem, som eide 30 % av aksjene og leiet forretningslokale i gården, at han ville kjempe mot aksept av tilbudet i enhver form med de rettigheter han hadde som aksjeeier og styremedlem.

Selskapets øvrige aksjeeiere hadde underhånden gitt uttrykk for at de var innstilt på å akseptere tilbudet i den form styret ville foreslå, og de øvrige styremedlemmene var også innstilt på aksept i den ene eller annen form.

Styret besluttet å få utredet følgende spørsmål:

1. Er bestemmelsene i vedtektene § 6 første ledd gyldige?
2. Forutsatt at svaret på spørsmål 1 er ja: Kan vedtektenes § 6 første ledd oppheves, og i tilfelle etter hvilken avstemningsregel?
3. Er bestemmelsen i vedtektene § 6 annet ledd gyldige?
4. Forutsatt at svaret på spørsmål 3 er ja: Kan vedtektenes § 6 annet ledd oppheves, og i tilfelle etter hvilken avstemningsregel?
4. Forutsatt at svaret på spørsmål 3 er ja: Kommer vedtektenes § 6 annet ledd til anvendelse hvis AS Åsveien 1 innfusjoneres i kjøpernes selskap?
6. Forutsatt at svaret på spørsmål 3 er ja: Kommer vedtektenes § 6 annet ledd til anvendelse hvis AS Åsveien 1 foreslås oppløst med sikte på å akseptere kjøpstilbudet under likvidasjonen?

Ta som rådgiver for styret stilling til spørsmålene foran.

Retorisk spørsmål: Ville deloppgavene i oppgave 7 blitt løst annerledes hvis selskapet var et ANS i stedet for AS? I så fall: Hvordan?

Oppgave 9: Gjeldsansvar i DA

Hans Tastad er deltaker i et DA med en 0,5 % andel. Deltakernes innskudd utgjør totalt NOK 10 mill, hvorav Hans skjøt inn 0,5 %, dvs NOK 50 000. Selskapet har NOK 100 mill i gjeld. Hans gjorde gjeldende at han ikke hefter med mer enn innskuddet sitt på NOK 50.000.

- 1) Hvor stor andel av selskapsgjelden hefter Hans personlig for?
- 2) Hvordan kan Hans komme seg ut av gjeldsansvaret?

Retorisk spørsmål: Ville deloppgavene i oppgave 8 blitt løst annerledes hvis selskapet var et AS i stedet for DA? I så fall: Hvordan?

Oppgave 10: Gjeldsansvar – overdragelse av selskapsandel

Peder Ås er deltaker i et ANS med en andel som han anskaffet ved et innskudd på NOK 50.000. Gjelden i selskapet er NOK 1 mill. I tillegg til dette har en leverandør gått til søksmål

mot selskapet med et erstatningskrav begrenset oppad til NOK 2 mill. Peder ønsker å komme seg ut av selskapsforholdet.

- 1) Hvilket ansvar for selskapets nåværende og fremtidige forpliktelser vil Peder ha etter overdragelse av andelen?
- 2) Blir dette annerledes hvis Peder heller velger å tre ut av selskapet?

Andelen overdras til Lars Holm for en ubetydelig sum. Lars foretar ingen gjennomgang av selskapets regnskaper mv før overdragelsen, men krever salget omgjort da det noen tid etter overdragelsen av andelen går opp for ham at selskapet var pill råttent.

- 3) Hvilke rettsregler kan Lars eventuelt påberope seg i forhold til Peder? (Den konkrete vurdering skal ikke drøftes).

Legg til grunn at handelen gjøres om og forutsett at Lars hadde krav i relasjon til Peder. ANS'ets største kreditor ønsket å rette krav mot Lars fordi han var formuende, mens Peder var blakk.

- 4) Ta stilling til om kreditoren kan gis medhold i dette.

Legg til grunn at Lars hadde dårlig økonomi, at Peder var noe bedre bemidlet, og at Lars ikke krever salget omgjort. Derimot krever Peder salget omgjort fordi kreditor ikke godtar å holde seg til Lars alene. Forutsett at grunnen til at Lars betalte en ubetydelig sum var at det var enighet mellom partene om at det vesentlige av kjøpesummen skulle gjøres opp ved gjeldsovertagelse. Kreditor protesterer på at avtalen gjøres om, noe heller ikke Lars vil akseptere.

- 5) Kan Peder gis medhold i sitt krav om omgjøring? Hvilke rettsregler kan Peder i tilfelle påberope seg?

Legg til grunn at ingen av partene – Peder og Lars – krever salget omgjort. Kreditor ble gjort kjent med overdragelsen av selskapsandelen fra Peder til Lars. Fire måneder senere, da selskapet slås konkurs, holder han Peder ansvarlig for de forpliktelser som påhvilde selskapet ved eierskiftet. Peder nekter å betale.

- 6) Ta stilling til om Peders ansvar fortsatt eksisterer eller om det er falt bort.

I kjøpekontrakten mellom Lars og Peder var det en klausul om at Lars ikke skulle hefte for forpliktelser som påhvilde selskapet ved eierskiftet. Like etter overdragelsen kom det for en dag at selskapets største leverandør ikke hadde fått betaling for fjorårets leveranser. Leverandøren krevde at Lars skulle betale. Lars hevdet prinsipalt at han ikke var ansvarlig for gjelden. Subsidiært mente Lars at leverandøren måtte saksøke selskapet før den kunne rette krav mot deltakerne.

- 7) Drøft og avgjør tvisten.

Retorisk spørsmål: Ville deloppgavene i oppgave 9 blitt løst annerledes hvis selskapet var et AS i stedet for ANS? I så fall: Hvordan?

Oppgave 11: Regress ANS

A, B og C er deltakere i et ANS som er kommet i økonomiske vanskeligheter. En kreditor retter sitt krav mot A for hele selskapsgjelden på NOK 150 000. Forutsett at de tre deltakerne etter det interne forhold skal svare likt for gjelden.

Spørsmål 1: Hvor mye kan A kreve regress for fra henholdsvis B og C?

A mottar det han har krav på fra B, men C betaler ingenting.

Spørsmål 2: Kan han kreve noe ytterligere av B, og i tilfelle hvor meget?

Legg så til grunn at det i selskapsavtalen er avtalt at deltakerne hefter «prinsipalt solidarisk» i regressomgangen, og baser deg fortsatt på at den innfriende deltaker, A, har betalt kreditor NOK 150.000.

Spørsmål 3: Hvor meget kan A kreve hos henholdsvis B og C?

B betaler til A det han maksimalt er forpliktet til.

Spørsmål 4: Hvor meget kan B kreve C for?

Retorisk spørsmål: Ville deloppgavene i oppgave 10 blitt løst annerledes hvis selskapet var et AS i stedet for ANS? I så fall: Hvordan?

Oppgave 12: Deltakers død – ANS

(1) Peder Ås og hans datter Mari etablerte og drev i en årrekke Motehuset ANS sammen. Da Peder døde, krevet Peders enke, Kari, at hun som arving skulle få tre inn i Peders deltakerposisjon. Kari var utrolig flink med moter og hadde gitt Peder mange råd om innkjøp. Mari var i tvil om hun skulle godta Karis krav, men bestemte seg til slutt for å bestride kravet. Ta stilling til tvisten.

(2) For det tilfellet at hun ikke hadde krav på å tre inn, gjorde Kari gjeldende at Motehuset ANS måtte anses å ha opphørt ved Peders død. Kari krevet derfor at selskapet skulle oppløses og avvikles etter reglene i sel § 3-27 flg. Mari, som ønsket å drive selskapet videre, anførte at sel § 2-31 kun hjemler et utløsningskrav ved deltakers død, ikke et krav om oppløsning. Mari viste også til at hennes venninne Martine Holm, som var en kløpper på ”cat-walken”, hadde sagt seg villig til å tre inn i selskapet. Kari innvendte at det ikke kunne gjøre noen forskjell. Ta stilling til tvisten.

(3) Etter å ha tenkt seg litt om så Mari det potensialet som lå i å få inn Kari som ny deltaker i selskapet. Hun krevet derfor at Kari trådte inn i Peders deltakerposisjon. Karis interesse for å tre inn var imidlertid ikke lenger til stede, fordi hun ikke kunne fordra Martine, som nå hadde kommet inn som deltaker. Mari krevet likevel at Kari skulle overta Peders andel. I alle fall krevet Mari, som ønsket å dra nytte av Karis ekspertise i forbindelse med innkjøpene om høsten, at Kari måtte være bundet av den oppsigelsesfrist på 6 måneder som etter selskapslovens regler om uttreden gjaldt for Peder (sel § 2-32 første ledd). Kari bestred disse anførselene. Ta stilling til tvisten.

(4) På dødsfallstidspunktet hadde Motehuset en gjeld på NOK 1 mill til klesprodusenten Fixe Klær AS. Fixe Klær AS krevet Kari for gjelden. Kari viste til at Peder var død og at hun som hans ektefelle/arving ikke var ansvarlig for selskapsgjelden. Fixe Klær AS bestred dette. Ta stilling til tvisten.

(5) Da Kari ikke betalte, rettet Fixe Klær AS sitt krav mot Mari som innfridde. Mari krevet deretter Kari for halvparten av beløpet. Kari bestred betalingsforpliktelsen. Hun innvendte at boet nå var skiftet offentlig og at verken Fixe Klærs krav eller regresskravet var meldt innen proklamafristen. Kravet måtte derfor anses bortfalt. Legg til grunn at innfrielsen fant sted så tidlig at det hadde vært mulig å melde kravet i boet før utløpet av proklamafristen. Ta stilling til tvisten.

Retorisk spørsmål: Ville deloppgavene i oppgave 11 blitt løst annerledes hvis selskapet var et AS i stedet for ANS? I så fall: Hvordan?

Oppgave 13: Utelukkelse. Oppløsning. ANS

Peder Ås og Lars Holm startet i 1970 en campingplass sammen i Lillevik. De var naboer, gårdbrukere, og begge 25 år gamle. Deler av begge eiendommene ble tatt i bruk. Over 2/3 av campingplassens areal lå på Holms eiendom. Her lå også en attraktiv badeplass som var campingens fremste trekkplaster. Campingvirksomheten startet i det små, men i løpet av de neste 10 årene ble det investert i campinghytter, butikk, kiosk, dusj- og toalettanlegg samt kloakkrensaneanlegg. Etter hvert ble driften av campingplassen hovedbeskjeftigelsen på gårdsbrukene. Driften var organisert slik at de to familiene arbeidet på skift. I de neste 30 årene ble det foretatt få investeringer i campingvirksomheten og selskapet hadde fortsatt ingen ansatte. Infrastrukturen ble etter hvert nokså sliten, men virksomheten gikk godt.

I år 2000 overdro Lars sin eiendom til sønnen Torbjørn. Torbjørn ble ikke tatt opp som deltaker i selskapet som drev campingvirksomheten og overdragelsen berørte ikke denne. Overdragelsen var et naturlig ledd i et generasjonsskifte, der Torbjørn skulle overta gårdsdriften.

I 2009 var Lars sliten etter mange års hardt arbeid med og på campingplassen og besluttet å pensjonere seg. Lars og Torbjørn ble enige om å undersøke hvordan campingvirksomheten kunne overdras til Torbjørn, og Lars kontaktet Peder for å snakke om fremtiden. Lars krevet at selskapet skulle oppløses, slik at Torbjørn i fremtiden kunne drive campingvirksomhet på egen grunn. Torbjørn sa samtidig opp selskapets bruksrett til hans arealer.

Peder ble svært provosert over Lars henvendelse og Torbjørns oppsigelse. Han hadde sett for seg at felles drift skulle fortsette i neste generasjon, selv om partene ikke hadde drøftet dette. Selskapsavtalen hadde ikke noen bestemmelser om generasjonsskifte. Oppsigelsen anså han iscenesatt av Lars, noe han likevel innså at han ikke kunne bevise. Han henvendte seg likevel til Lars og ba Lars om å medvirke til at en uavhengig jurist vurderte om det var grunnlag for oppsigelsen. Lars besvarte ikke henvendelsen. Peders sinne eskalerte da Lars på Torbjørns eiendom åpnet et gatekjøkken – ”Lars Pit Stop” - som lå helt ute ved riksveien og som solgte en del av de samme varer som kiosken og butikken på campingplassen.

Partene kom ikke til enighet og Lars reiste i 2010 sak for tingretten med krav om oppløsning av selskapet. Peder kvitterte med å innkalle til selskapsmøte med krav om utelukkelse av Lars

fra selskapet. Lars ble forbudt å stemme og forslaget ble dermed enstemmig vedtatt. Samtidig ble det besluttet å oppta Peders sønn Alf som deltaker i selskapet.

Partene var enige om at samarbeidet dem i mellom i selskapet ikke kunne fortsette. Peder mente at virksomheten skulle videreføres, og at Lars ønske om pensjonering kunne imøtekommes ved uttreden og beregning av en utløsningssum, for det tilfellet at Peders utelukkelseskrav ikke førte frem. Lars mente at en slik løsning som bygger på en forutsetning om at disposisjonsretten til sønnens grunn blir liggende i selskapet ikke er rimelig og ikke kan kompenseres gjennom en utløsning. Han ønsket derfor en oppløsning slik at hans sønn kan drive campingvirksomhet videre på egen grunn. Peder bestred Lars krav om oppløsning og anførte at de materielle vilkår for oppløsning ikke var oppfylt. Lars bestred Peders krav om utelukkelse. Han anførte dels at de materielle vilkår for utelukkelse ikke var oppfylt og dels at sel § 2-36 annet ledd annet punktum ikke kan tolkes etter ordlyden i tomannsselskaper. Uansett måtte det følge av selskapsavtalen at også Peder skulle ha unnlatt å stemme. Den aktuelle bestemmelsen lyder:

”En deltaker kan ikke delta i avstemming om avtale med seg selv eller om eget ansvar. Det samme gjelder beslutning om avtale om andres ansvar, dersom deltageren har en fremtredende økonomisk eller personlig særinteresse i saken.”

Drøft og ta stilling til de rettsspørsmål som saksforholdet reiser.

Oppgave 14: Kragerøposten AS

Avisen «Kragerøposten» AS hadde som vedtektsbestemt formål «avisutgivelse som tar sikte på å ivareta de økonomiske, kulturelle og sosiale interessene til befolkningen i Telemark fylke». Avisen hadde lenge vært drevet uten sikte på økonomisk overskudd og omsetningen av aksjene hadde skjedd sporadisk og stort sett i mindre poster til lokale aksjeeiere.

Våren 2006 besluttet styret i avisen å legge ut en emisjon for å øke aksjekapitalen. I den forbindelse ble det i tegningsinnbydelsen og prospektet uttalt at selskapet tok sikte på og «åpne» seg, slik at aksjenes omsettelighet kunne økes med muligheter for en gevinst for investorene. Noe utbytte hadde ikke blitt utbetalt på lenge og selskapet opplyste at det til tross for en mer åpen holdning ikke hadde planer om å endre på det.

En tid etter emisjonen ønsket fire aksjeeiere å selge sine aksjeposter i Kragerøposten. Det ble inngått avtale med fire kjøpere.

To av disse, Jens Ekblad og Ole Hammeren, var venner og foretok kjøpet først og fremst fordi de ønsket en verdistigning på aksjene, slik at de senere kunne selge med gevinst. De antok at det ville gå greit å få samtykke fra styret til kjøpet, ettersom de hadde merket seg opplysningene i emisjonen noen tid tidligere (der de ikke tegnet seg). Aksjepostene til Hammeren og Ekblad var hver på 14 %. Verken Hammeren eller Ekblad var hjemmehørende i Telemark.

Den tredje kjøperen var «Kapitalposten». «Kapitalposten» er et landsdekkende næringsblad med Lars Holm som hovedaksjonær. Han sto bak «Kapitalpostens» kjøp. Hans tanke var dels å kjøpe aksjene – en post på 6 % – i investeringshensikt, dels å irritere sin gamle erkerival, redaktøren i «Kragerøposten», Hans Pettersen, som eiet 21 % av aksjene i «Kragerøposten», satt i avisens styre og dermed var avisens største aksjonær. De to hadde vært hyttenaboer i en årrekke og hadde ligget i en rekke tvister, som hadde ført til et uttalt

uvennskap. Holm tenkte at «Kapitalposten» senere kunne kjøpe seg opp ytterligere og sparke Pettersen ut av styret.

Den fjerde kjøperen var Tobias Ås. Hans tanke med kjøpet – 1 % av aksjene – var å skaffe seg så mye kunnskap om driften av «Kragerøposten» som mulig, for derved å kunne posisjonere sin egen avis «Kragerø folkeblad», slik at sistnevnte overtok flest mulig abonnenter fra førstnevnte.

Styret i «Kragerøposten» nektet å gi samtykke til noen av aksjekjøpene.

1) *Ta stilling til om det er hjemmel for å nekte kjøpene gjennomført. Legg til grunn at det bare var Ekblad og Hammeren som hadde festet seg ved uttalelsene om en mer åpen aksjonærpolitikk.*

Følgende begrunnelser som ble gitt i relasjon til de enkelte salg:

Ekblad/Hammeren: «Styrets vedtak er begrunnet i selskapets eierstrategi, som blant annet vektlegger lokalt og spredt eierskap. Selskapet anser en slik eierstruktur for å være best i samsvar med selskapets interesser. Styret vil understreke at avgjørelsen har vært konkret og gjenstand for individuelle behandling».

«Kapitalposten»: «Kapitalpostens» ensidige vektlegging av profitt står i strid med «Kragerøpostens» politiske oppfatninger, som heller mer mot sosialistisk politikk. Dessuten ønsker styret ikke «Kapitalposten» som aksjeeier, fordi man fryktet ytterligere oppkjøp og at det kunne føre til et sterkt press mot «Kragerøpostens» profil». Styret antar at det ikke gjelder et samtykkekrav hvis «Kapitalposten» erverver flere aksjer i medhold av lovbestemt forkjøpsrett.

Tobias Ås: «Styrets vedtak er begrunnet i konkurransesituasjonen i forhold til «Kragerø folkeblad». Styret ønsker ikke å gi Ås innsyn i strategier og drift av «Kragerøposten», som han kan bruke til å utvikle «Kragerø Folkeblad», slik at denne avisen øker sitt opplag på «Kragerøpostens» bekostning».

2) *Drøft kort de mulige virkningene av at samtykke blir nektet.*

Oppgave 15: Røst Dampskipsselskap AS

Røst Dampskipsselskap AS har en aksjekapital på NOK 10 mill fordelt på 10 000 aksjer a kr 1000. Selskapet er veldrevet, og mottar dessuten betydelige transportsubsidier. Selskapets vedtekter inneholder blant annet følgende bestemmelser:

«§ 9. På generalforsamlingen gir hver aksje en stemme. Ingen må på egne eller andres vegne avgi stemme for mer enn en tidel av aksjekapitalen.

§ 10. Aksjer som overdras til ny eier, gir ikke stemmerett hvis ikke ervervet er meldt til selskapet senest fire uker før generalforsamlingen».

Skipsreder Peder Ås har i de senere år kontrahert en rekke skip til sitt eget rederi, og trenger tilgang til flere midler. Den 30. mars 1999 ervervet Peder Ås I AS 20 % og Peder Ås II AS 10 % av aksjene i Røst.

Den 15. april 1999 ervervet Peders nære forretningsforbindelse Lars Holm 20 % av aksjene i Røst personlig og 5 % gjennom sitt heleide selskap Lars Holm AS.

Styret i Røst så med uro på oppkjøpene. Det innkalte til ordinær generalforsamling med forslag om å forhøye aksjekapitalen ved en rettet emisjon til Lofotfisk AS, som allerede var aksjonær i Røst. Samtidig nektet styret å godkjenne de fire aksjekjøperne.

Generalforsamlingen ble holdt 10. mai 1999. På generalforsamlingen møtte advokat Hans Tastad for de fire aksjekjøperne og protesterte mot kapitalforhøyelsen.

Møtelederen mente at Tastad ikke kunne avgi stemme for mer enn 10 % av stemmene.

Tastad forlangte avstemning om spørsmålet. Møtelederen mente at Tastad også ved denne avstemningen måtte nøye seg med 10 % av stemmene.

På dette grunnlag besluttet generalforsamlingen at Tastad kunne stemme for 10 % av stemmene.

Generalforsamlingen besluttet deretter å forhøye aksjekapitalen i samsvar med styrets forslag. Et forslag fra Tastad om valg av Peder som nytt styremedlem ble nedstemt.

De fire aksjekjøperne vurderer nå å anlegge ugyldighetssøksmål mot Røst for å få kjent godkjenningsnektelsen, styrevalget og kapitalforhøyelsen ugyldig

Avgi en uttalelse om spørsmålene.

Oppgave 16: Representasjon utad

Oppgave 16.1) Glade Barn AS

Selskapet Glade Barn AS drev en barnehage i Storevikveien 32. Barnehagen lå på en gårdseiendom, der barna hadde stor hage å boltre seg på, og et uthus med kaniner og høns. Eiendommen tilhørte Glade Barn AS. Glade Barn AS var eid av Peder Ås og Marte Kirkerud. Peder eide 66,7 % av aksjene og Marte 33,3 %. Barnehagen ble drevet av daglig leder Ole Vold, mens Peder og Marte satt i styret sammen med advokat Max Haug. Peder Ås var formann i styret.

På en del av eiendommen som lå mot Storevikveien, var det en åpen plass som ble brukt som parkeringsplass av foreldrene til barna i barnehagen. Plassen var stor nok til ca. 20 biler.

På naboeiendommen lå Storevik legesenter. I oktober 2012 tok daglig leder i Storevik Legesenter AS, Liv Kvam, kontakt med Ole Vold for å høre om mulighetene for parkering på barnehagens parkeringsplass. Vold syntes det var trygt for barna å ha et legesenter som nærmeste nabo, og plassen trengte en oppgradering som barnehagen ikke hadde råd til. Trafikken til legesenteret ville ikke komme i konflikt med barnehagens bruk av plassen fordi legesenteret kun var åpent fra 10-15, mens foreldrene hentet og leverte barna sine om morgenen og om ettermiddagen. Vold sa til Kvam at han gjerne ville la pasienter til legesenteret parkere på plassen, men at han ønsket at legesenteret istedenfor en årlig leie

heller kunne bekoste grusing av plassen og utbedring av dreneringen langs veien. Dette hadde han selv verken tid eller kunnskap til å ta seg av. Kvam var fornøyd med det så lenge avtalen hadde en varighet på minst 5 år.

Det var ikke berammet noe styremøte i Glade Barn AS før i november 2012. Ole Vold forsøkte uten hell å ringe styreformann Peder Ås, og fikk vite av hans kone at Ås var på jakt i fjellet sammen med Max Haug et sted med dårlig mobildekning. Vold fikk imidlertid tak i Marte Kirkerud på telefon den 12. oktober 2012 og fortalte henne om avtalen. Marte Kirkerud mente det var på høy tid å få utbedret parkeringsplassen. Hun regnet med at også Ås og Haug ville være positive.

Avtalen ble signert av Vold og Kvam den 15. oktober 2012. Avtalen ble ikke tinglyst.

Legesenteret fikk plassen drenert og gruset i november 2012, og laget en gangvei fra plassen og til inngangen på legesenteret. På plassen nærmest gangveien satte de opp det skiltet med «Reservert syketransport».

Foreldre og ansatte i barnehagen var svært fornøyd med den fine parkeringsplassen. Også styremedlemmene parkerte der i forbindelse med styremøtene. Hver vår og høst inviterte styret ansatte, barn og foreldre til en fest, og plassen ble da brukt til fotballkamp mellom barn og voksne.

I januar 2015 fikk Ole Vold en henvendelse fra daglig leder Ståle Lund i parkeringsselskapet Vik Parkering AS. Det var de siste årene kommet flere butikker langs Storevikveien, og parkeringsselskapet gjorde gode penger på å tilby parkering i området. Vik Parkering AS foreslo at parkeringsselskapet skulle drive plassen og ta betalt for parkeringen mot et fast årlig beløp på kr. 80 000 til barnehagen. Barnehagen ville få gratis parkeringsbevis til foreldrene slik at de ikke måtte betale for parkering. I konkurransen med de kommunale barnehagene, hadde Glade Barn AS nylig måttet sette ned prisene for barnehageplassene, og økonomien var ikke lenger så god. Vold var derfor svært glad for avtalen, som ville sikre videre drift av barnehagen.

Vold og Lund avtalte en befaring på parkeringsplassen den 20. januar 2015 kl. 14. Lund ringte samme dag og måtte utsette befaringen til kl. 18 fordi han var på vei hjem fra Spania, og flyet hans var forsinket. De ble enige om at Lund skulle se seg om på plassen på egen hånd om kvelden 20. januar. Det var ingen biler på plassen da, men Lund stusset over skiltet med «Reservert syketransport». Han sjekket grunnboka dagen etter, men siden eiendommen var fri for heftelser, spurte han ikke Vold noe mer om skiltet.

Avtalen ble behandlet på styremøte i Glade Barn AS 22. januar 2015. Verken Ole Vold eller Marte Kirkerud nevnte forholdet til Storevik Legesenter AS.

Avtalen ble signert 23. januar 2015, og ga Vik Parkering AS rett til å drive parkeringsplassen mot et årlig vederlag på kr. 80 000. Avtalen hadde en varighet på 5 år med mulighet for fornying.

Vik Parkering AS overtok driften av plassen 1. februar 2015. Det ble satt opp skiltet med vilkår for parkering og betalingsautomat. Lund kjørte forbi plassen hver dag i tre uker, men var

overrasket over at plassen tilsynelatende var full av biler uten at det kom inn nevneverdig med parkeringsavgifter.

Lund ga derfor parkeringsvaktene beskjed om å skrive ut bøter til alle som ikke betalte avgift, og som ikke hadde parkeringsbevis fra Vik Parkering AS. Allerede dagen etter fikk Lund to e-poster med klager på parkeringsbøter fra pasienter ved legesenteret. De skrev at de i flere år hadde parkert på plassen uten å betale. Lund tenkte da at det var best å få det formelle i orden, og sendte avtalen med Glade Barn AS til tinglysing. Den ble dagbokført 1. mars 2015, og tinglyst 8. mars 2015.

Etter klager fra pasientene tok Liv Kvam i Storevik Legesenter AS den 15. mars 2015 kontakt med Ståle Lund i Vik Parkering AS og krevde at pasientene til legesenteret måtte få parkere på plassen uten å betale. Legesenteret viste til avtalen fra 2012. Vik Parkering AS mente at avtalen fra 2012 ikke kunne gi grunnlag for rettigheter som parkeringsselskapet måtte respektere, fordi den ikke var riktig inngått. Uansett kunne 2012-avtalen ikke gjøres gjeldende etter at avtalen fra 2015 var tinglyst. En eventuell rett for legesenteret måtte i alle tilfelle være begrenset til plassen som var merket «Reservert syke transport». Legesenteret bestred at det var feil ved inngåelsen av 2012-avtalen. Det kunne i hvert fall ikke være tvil om at 2012-avtalen var bindende for barnehagen da avtalen med parkeringsselskapet ble inngått i 2015. Tinglysingen kunne ikke gi grunnlag for noen bedre rett for parkeringsselskapet, selv om legesenteret ikke bestred at avtalen fra 2015 i og for seg var gyldig.

Oppgave 16.2) Lillevik Eiendom

Lillevik Eiendom AS drev med eiendomsutvikling i Lillevik og omegn. Peder Ås og Marte Kirkerud, som var gift, eide hver halvparten av aksjene i selskapet. Styret bestod av Peder, som var styrets leder, og deres felles bekjente, Fia Fink. Marte satt ikke i styret, men var i stor grad involvert i driften av selskapet. Peder diskuterte de fleste beslutninger og strategier for selskapet med henne.

Marte ønsket etter hvert å ta enda større del i driften i Lillevik Eiendom AS. Om morgenen 1. oktober 2015 ble det avholdt ekstraordinær generalforsamling i selskapets kontorlokaler i Lillevik. Marte ble valgt til styreleder i selskapet. Peder og Fia skulle være styremedlemmer.

De tre ble enige om at Marte skulle sørge for å melde endringen til Foretaksregisteret. Marte var opptatt resten av dagen, men hun fikk sendt elektronisk melding til Foretaksregisteret om det nye styrets sammensetning om kvelden fredag 2. oktober 2015. Endringen ble registrert og offentliggjort i Foretaksregisteret onsdag 7. oktober 2015.

Ellers fremgikk det av registeret at selskapet ikke hadde daglig leder. Etter vedtektene, som var registrert i Foretaksregisteret, var formålet å «Eie, kjøpe, selge, drive, utvikle og forvalte fast eiendom og annen virksomhet som har sammenheng med dette». Det fremgikk også av selskapets vedtekter at signatur var tildelt styrets leder alene.

Etter Peders mening kunne hotellvirksomhet være noe for Lillevik Eiendom AS. Han hadde hørt at Storinvest AS, som eide et spahotell i Lillevik, var interessert i å selge. Siden Peder kjente Ole Vold, som eide 100 % av aksjene i Storinvest AS, foreslo Peder at han skulle ta

kontakt med Ole. Fia likte ikke tanken på at Lillevik Eiendom AS skulle pådra seg mer gjeld nå, og overbeviste Marte om at de burde avvente et eventuelt oppkjøp. De to gikk imidlertid med på at Peder kunne ta kontakt med Ole og undersøke mulighetene for et eventuelt oppkjøp.

Peder tok umiddelbart kontakt med Ole for å høre om det stemte at Ole ville selge Storinvest AS. Ole sa at Peder skulle få Storinvest AS for en billig penge dersom han handlet raskt.

Allerede tirsdag 6. oktober 2015 avtalte Ole og Peder at Lillevik Eiendom AS skulle kjøpe samtlige aksjer i Storinvest AS med overtakelse 1. desember 2015. Peder var overbevist om at dette var til det beste for Lillevik Eiendom AS, og at både Marte og Fia ville forstå det når han la frem den gunstige avtalen for dem.

Peder og Ole skrev under på avtalen mellom Lillevik Eiendom AS og Storinvest AS om kvelden tirsdag 6. oktober 2015. Avtalen ble underskrevet i lokalene til Lillevik Eiendom AS. Rett etter at de hadde undertegnet avtalen, kom Marte innom for å hente Peder så de kunne kjøre hjem sammen. Marte fortalte da at hun hadde blitt valgt til styreleder i selskapet. Ole repliserte at han ikke hadde noe med hvem som var styreleder i selskapet. Det ble ikke snakk om avtalen som var inngått.

Peder hadde håpet at det snart var slutten på de dårlige tidene for spahotellet, men i løpet av oktober viste det seg tvert imot at situasjonen forverret seg. Hotellet hadde nesten ikke gjester, og selskapet gikk med underskudd. Kjøpet av aksjene i Storinvest AS viste seg derfor å være en dårlig investering.

Den 3. november 2015 fikk Marte og Fia vite om avtalen Peder hadde inngått med Storinvest AS. De tok da straks kontakt med Ole og informerte om at Lillevik Eiendom AS ikke anså seg forpliktet etter avtalen. Styret hadde ikke godkjent avtalen. Dessuten hadde ikke Peder hatt myndighet til å representere selskapet på det tidspunktet avtalen ble underskrevet. Ole protesterte og mente avtalen var bindende for Lillevik Eiendom AS. Ole viste blant annet til foretaksregisterloven § 10-1 annet ledd. Marte hevdet imidlertid at det i dette tilfellet var irrelevant hva som sto i registeret så lenge ingen hadde undersøkt der. Marte mente videre at avtalen uansett lå utenfor formålet til Lillevik Eiendom AS, noe Ole protesterte mot.

Drøft og avgjør de prinsipale og subsidiære rettsspørsmålene oppgavene reiser.

Oppgave 16.3) Nor-Petrol AS

Aksjeselskapet Nor-Petrol, som utelukkende driver virksomhet innen petroleumsutvinning, har etter vedtektene følgende virksomhetsangivelse:

”Selskapets virksomhet er innen petroleumsutvinning og lignende aktiviteter.”

Vedtektene er registrert i Foretaksregistret.

I januar 2005 besto selskapets styre av fire personer med Peder Ås som styreformann. Styret hadde truffet vedtak om – og det var registrert i Foretaksregistret – at ”selskapets firma tegnes av styrets formann”.

I styret hadde det i noen tid vært diskutert å finne nye satsningsområder for selskapet ved oppkjøp av andre selskaper med kjernevirksomhet utenfor petroleumsutvinning. Det var enighet i styret om at man burde foreta oppkjøp av et mindre selskap som et slags ”pilotprosjekt” for å vinne erfaring. Valget falt på aksjeselskapet Oljesupply som eiet og drev forsyningsbåter i tjeneste i oljeutvinningen i Nordsjøen.

I februar 2005 ga styret i Nor-Petrol daglig leder Hans Tastad ”grønt lys” til å inngå i forhandlinger med eierne av Oljesupply om kjøp av samtlige aksjer i selskapet. Partene forhandlet seg frem til en avtale, men Tastad tok ved signeringen skriftlig forbehold om at styret i Nor-Petrol måtte godkjenne avtalen. Selgerne godtok at det på denne måten ble tatt styreforbehold.

Avtalen ble deretter behandlet på et møte i Nor-Petrols styre, der styret ga sin tilslutning til den på to betingelser. Selgerne var ikke kjent med styrets behandling av saken. Det var heller ikke Tastad, som hadde vært utenlands en tid. Samme dag som han kom hjem traff han tilfeldigvis Ås og i en samtale om mye annet kom Ås inn på avtalen med aksjonærene i Oljesupply. Tastad misforsto Ås og oppfattet ham dit hen at styret hadde vurdert avtalen og løftet styreforbeholdet. Tastad meldte så til selgerne at styret hadde gitt sin uforbeholdne tilslutning til avtalen ved at styreforbeholdet var løftet.

Da misforståelsen kom for en dag nektet Nor-Petrol å oppfylle avtalen med selgerne. Nor-Petrol viste til at Tastad som daglig leder ikke med bindende virkning for selskapet kunne underrette medkontrahenter om faktiske forhold der beslutningskompetansen ligger i styret. Nor-Petrol presiserte dette dit hen at det ikke kunne knyttes legitimasjonsvirkninger til faktiske meddelelser som dette. Selgerne var av motsatt oppfatning og krevet avtalen oppfylt.

I mai 2005 fattet styret i Nor-Petrol vedtak om å la arbeidet med oppkjøp ligge inntil videre. Styreformann Peder Ås var uenig og stemte for å fortsette arbeidet.

Ås fortsatte på egen hånd arbeidet med å sondere markedet for oppkjøpskandidater. I juni 2005 inngikk han avtale med Marte Kirkerud, som eiet 100% av aksjene i selskapet Pirat 1, om kjøp av samtlige aksjer i selskapet. Selskapet eide et skip som fraktet olje mellom Europa og USA.

Da styret i Nor-Petrol ble klar over avtalen Ås hadde inngått med Kirkerud, ble Ås anmodet om å trekke seg fra styret, og han ble erstattet med et nyvalgt styremedlem. Samtidig ble Kirkerud meddelt at Nor-Petrol ikke kom til å oppfylle avtalen. Kirkerud krevet avtalen oppfylt.

På høsten 2005 ble det igjen diskutert i styret om Nor-Petrol burde satse på et bredere virksomhetsområde. Etter en grundig diskusjon revurderte styret sin oppfatning. Det var nå enighet om at selskapet burde utvide sin virksomhet til nye satsningsområder. Dette ble snart kjent i kretser utenfor selskapet. I oktober 2005 fikk styret en henvendelse fra advokat Jens Snakkestad som tilbød seg å assistere Nor-Petrol med oppkjøp for dette formål. Styret kom til at Snakkestad var rett person, og fattet i november 2005 vedtak om tildeling av fullmakt til Snakkestad.

Fullmakten lød:

”Herved gis advokat Jens Snakkestad generalfullmakt til å opptre på vegne av Nor-Petrol AS i enhver sammenheng, herunder å erverve selskaper i Nor-Petrol AS navn og for dette selskaps regning.”

Styret ga Snakkestad samtidig et muntlig pålegg om ikke inngå noe kjøp over NOK 10 mill.

Snakkestad var ikke den kompetente og ærlige forretningsmannen som styret hadde trodd. Han hadde en plan for å bli rik fort, og det lot ikke til å bekymre ham at planen ville føre til tap for andre.

I desember 2005 kontaktet Snakkestad aksjonærene i Pirat 2 og inviterte til forhandlinger om kjøp av aksjene i selskapet. Pirat 2 drev ikke lenger noen virksomhet. Selskapets kasse besto av NOK 15 mill innsatt på konto i bank. Selskapet eide også immaterielle rettigheter som de selgende aksjonærer mente kunne være av interesse for Nor-Petrol.

Snakkestad og aksjonærene ble enige og inngikk avtale om kjøp av selskapet for NOK 16 mill. På det avsluttende forhandlingsmøtet, der samtlige aksjonærer var til stede, fortalte Snakkestad om fullmakten, men det var ingen som ba om å få se den og den ble ikke fremlagt. Snakkestad fikk etter å ha forfalsket diverse dokumenter tilgang til Pirat 2's bankkonto og overførte hele kassebeholdningen på NOK 15 mill til sin private konto på Vanuatu.

Da styret i Nor-Petrol ble kjent med at Snakkestad hadde inngått avtale om kjøp av Pirat 2, meddelte det de selgende aksjonærene at det anså Nor-Petrol uforpliktet. Aksjonærene fastholdt avtalen.

Snakkestad lot seg ikke stagge og kjøpte omtrent samtidig med Pirat 2-transaksjonen 100% av aksjene i aksjeselskapet Pirat 3 for NOK 5 mill. Styret i Nor-Petrol var på det tidspunkt avtalen med Pirat 3 ble inngått verken kjent med denne eller Pirat 2-transaksjonen.

Pirat 3 hadde petroleumsvirksomhet som virksomhetsangivels og selskapet drev innen slik virksomhet. Selskapets styreformann var Ole Vold. Vold, som ikke eide noen aksjer i Pirat 3, var konsulent og hadde i januar 2005 bistått Nor-Petrol i arbeidet med å finne nye satsningsområder. Også Pirat 3's kasse ble tømt og overført til Snakkestads konto i Vanuatu etter bruk av samme fremgangsmåte som ved Pirat 2-transaksjonen.

Da styret i Nor-Petrol ble klar over Pirat 3 transaksjonen, erklærte det at selskapet anså avtalen som ugyldig. De selgende aksjonærene fastholdt avtalen.

Herover forfattes en betenkning der både de prinsipale og subsidiære rettsspørsmål drøftes. Drøft prinsipale og subsidiære spørsmål – med hovedfokus på selskapsrettslige spørsmål.

Oppgave 17: Fluorfri AS

Aksjeselskapet Fluorfri AS ble stiftet i 2016 av to gründere med en aksjekapital på kr. 100.000. Formålet med selskapet var å utvikle fluorfrie smøreprodukter, som kunne erstatte alle de miljøskadelige produktene som brukes i langrennssporten. Initiativet ble godt mottatt i

langrennsmiljøene, og Fluorfri AS fikk lån fra Lillevik Sparebank på kr. 1.000.000 ved oppstart. Selskapet leide lokaler til produksjon og markedsføring av produktene. Månedslønnen var kr. 30.000 og selskapet hadde i tillegg utgifter til produktutvikling samt lønn til to heltidsansatte. De to gründerne arbeidet for selskapet uten godtgjørelse.

I desember 2018 var lånebeløpet brukt opp, og etter avtalen med banken skulle lånet nedbetales over 10 år. Første avdrag forfalt i januar 2019. Selskapets eiendeler bestod av anleggsmidler til en balanseført verdi på kr. 900.000, varelager med balanseverdi kr. 300.000 og kr. 200.000 i kontanter. Selskapet hadde ikke gjeld utover lånet til Lillevik Sparebank. Aksjekapitalen var ikke endret etter oppstarten.

Behovet for produktene i markedet var økt som følge av at flere arrangører av skirenn hadde innført fluorforbud. Både gründerne og representanter fra sportsbutikkene begynte å bli fornøyde med Fluorfris produkter, og gründerne mente at produktene kunne være klare for produksjon og salg til sesongen 2020/2021. Selskapet hadde imidlertid ikke inngått kontrakter om salg av produkter, og det var dermed ingen sikre inntekter i nær fremtid. Det gikk rykter om at Swix hadde en ny satsning på fluorfrie produkter, men ingen av Fluorfris kontakter hadde sett noe til produktene ennå.

Drøft og ta stilling til følgende spørsmål:

- 1) Hvor stor er selskapets egenkapital?
- 2) Har styret noen plikter etter aksjeloven som følge av egenkapitalsituasjonen i selskapet desember 2018?
- 3) Hvilke handlingsalternativer etter aksjeloven som kan være aktuelle?
- 4) Hvilke konsekvenser det kan få dersom styrets plikter ikke etterleves?